

geheel met rust liet. Schaamde Stevens zich over zijn psychische ineenstorting: Hij deed in Berlijn een poging tot zelfmoord.¹ Door zijn gedetailleerde bekentenissen kwam ook Payne Best menigmaal in een moeilijke positie te verkeren. Het gevolg van de gehele gang van zaken was, dat aan de Duitsers vrijwel geen detail betreffende het werk van de *Secret Intelligence Service* in Nederland, met name ook betreffende haar samenspel met GS III, onthouden bleef. Ook over het Tsjechische spionagenet dat majoor Frank, met medeweten van Stevens, van Den Haag uit leidde, werden mededelingen gedaan. De belangrijkste informant van dat net, Paul Thümmel, die als *Abwehr*-officier veel vernam, waarschuwde medio april zijn Tsjechische relaties dat al hun adressen verraden waren.² De Duitsers hadden op Stevens niet eens fysieke dwang behoeven uit te oefenen. Hij voelde zich, schreef hij in juni '40 in een kort briefje dat hij Payne Best in handen wist te spelen, 'compelled tell truth. Any other line useless - They already know too much . . . I was told, if I did not talk, I'd soon be made to.'³ De Duitsers waren hem erkentelijk voor zijn medewerking: later ontving hij in het concentratiekamp Dachau, waar hij tenslotte met Payne Best opgesloten werd, een geprivilegeerde behandeling; van tijd tot tijd mocht hij, zij het onder bewaking, buiten het kamp tennis spelen en zwemmen of zelfs in München toneelvoorstellingen bezoeken.⁴

Geen van die voorrechten werd aan Payne Best verleend.

Niet dat de Duitsers met de verworven bekentenissen tevreden waren! De opzet van de ontvoering was geweest, bewijsmateriaal in handen te krijgen dat het officiële Nederland, d.w.z. de Nederlandse regering, onneutraal gehandeld had. Drie dagen na het incident stelde Himmler aan Hitler voor, de SS'ers die de eigenlijke overval uitgevoerd hadden, te onderscheiden met het *Eiserne Kreuz, zweite Klasse* (Schellenberg ontving diezelfde onderscheiding *erste Klasse*⁵) - 'Die Männer', schreef Himmler,

'hatten die Aufgabe, bestehende Nachrichtenverbindungen in der Weise auszunützen, dass der Beweis für den fortgesetzten Bruch der Neutralität Hollands zu Gunsten Englands erbracht werden konnte.'⁶

Maar wat was uit de verhoren van Stevens en Best (welke alleen maar op ondergeschikte punten door de chauffeur Lemmens bevestigd konden wor-

¹ Schellenberg: *Memoiren*, p. 88. ² R. Ströbinger: *A-54*, p. 148. ³ Brief van R. H. Stevens, op 23 juni 1940 door Payne Best ontvangen. ⁴ Payne Best: *The Venlo incident*, p. 188-89. ⁵ Verklaring, 12 dec. 1947, van F. Gaus, *Eng.*, dl. II b, p. 124. ⁶ Brief, 12 nov. 1939, van Himmler aan Hitler, a.v., p. 123.